

Mini bölcsőde Tájékoztató

2018. január

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Bevezetés

A családok támogatása, segítése befektetés a jövőbe. Alaptörvényünk kimondja, hogy „együttélésünk legfontosabb keretei a család és a nemzet, összetartozásunk alapvető értékei a hűség, a hit és a szeretet. A közösség erejének és minden ember becsületének alapja a munka, az emberi szellem teljesítménye.” A mai társadalmi viszonyok között egyre kevésbé jellemző a többgenerációs családmódel. A nagyszülők még aktív korúak, dolgoznak, kevésbé tudnak a fiatal családok számára rendszeres és kiszámítható segítséget nyújtani. A gyermekvállalás ideje későbbi életévekre tolódott ki. A családanyák szándékuk szerint szeretnék megőrizni munkahelyüket, visszatérni a munka világába, mindezt úgy, hogy anyai szerepükben is helyt tudjanak állni. A változó élethelyzetekre megoldás a 3 év alatti gyermeket nevelő családok számára egy olyan differenciált bölcsődei ellátó rendszer működtetése, mely figyelembe veszi a családok különböző szükségleteit, igényeit, és próbál adekvát válaszokat adni azokra. A bevezetésre került új ellátó rendszer – a klasszikus bölcsődei ellátási forma mellett – felkínál egyéb alternatívákat is, mint a mini bölcsőde, a munkahelyi bölcsőde, a családi bölcsőde és a napközbeni gyermekfelügyelet. Minden ellátási formában lehetőség van az egészségesen fejlődő gyermekek mellett a sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermekek ellátására is.

A jelen tájékoztató a **mini bölcsőde** létesítésével és működtetésével kapcsolatos legfontosabb szakmai-módszertani előírásokat mutatja be. Célja a mini bölcsőde iránt érdeklődők: fenntartók, működtetők, igénybe vevők, továbbá az ellátás szakmai támogatását, monitorozását és fejlesztését végzők segítése a számukra szükséges információk megszerzésében.

A mini bölcsőde működését meghatározó jogszabályok jegyzéke a tájékoztató végén olvasható.

Tartalom

1.	A mini bölcsőde fogalma, funkciója, az ellátás célcsoportja	4
2.	A mini bölcsőde létesítésének feltételei	4
2.1	A mini bölcsőde létesítése	4
2.2	A mini bölcsőde gyermeklétszáma	5
2.3	A mini bölcsőde személyi feltételei	5
2.4	A mini bölcsőde finanszírozása	6
2.5	A nyitvatartás és a nyári szünet.....	6
2.6	A mini bölcsőde ellenőrzése	7
3.	A mini bölcsőde működése.....	7
3.1	A mini bölcsőde létesítésének és működésének közegészségügyi feltételei, az egészségvédelem főbb szabályai	7
3.2	A mini bölcsőde helyiségei és működésének tárgyi követelményei	7
4.	A gyermekek nevelése-gondozása a mini bölcsődében	10
4.1	A nevelés-gondozás elvi alapjai	10
4.2	A nevelés-gondozás főbb kérdéskörei a mini bölcsődében	11
4.2.1	A családok támogatása, a szülői kompetencia erősítése.....	11
4.2.2	A gyermekek beszoktatása, beilleszkedése a mini bölcsődébe	11
4.2.3	A gyermekek napirendje	11
4.2.4	Alvás, pihenés	11
4.2.5	Étkezés	12
4.2.6	Gondozás	12
4.2.7	A játék	12
4.2.8	A tanulás.....	13
4.3	A kisgyermeknevelő feladatai sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermek ellátása esetén	13
5.	Étkeztetés a mini bölcsődében.....	14
5.1	Étrendtervezés, ajánlott élelmiszerek.....	15
5.1.1	A korosztályos ételmezés általános elvei	15
5.1.2	Ételmezéshigiéniai előírások	16
6.	A dolgozók nyilvántartása, továbbképzése	18
7.	Dokumentáció a mini bölcsődében.....	18
8.	A mini bölcsőde kapcsolatai és ezekből adódó feladatai	19
9.	A mini bölcsőde gyermekvédelmi jelzőrendszeri feladatai	20
10.	Szolgáltatások a mini bölcsődében	20
11.	A mini bölcsőde létesítését és működését szabályozó legfontosabb jogszabályok jegyzéke	21

1. A mini bölcsőde fogalma, funkciója, az ellátás célcsoportja

A mini bölcsőde a gyermekjóléti alapellátás része, a napközbeni gyermekellátás, ezen belül a bölcsődei ellátás egyik intézménytípusa, amely 20 hetes kortól 3 éves korig fogadja a gyermekeket. Az óvodai nevelésre még nem érett gyermekek a 4. életévük betöltését követő augusztus 31-éig maradhatnak a mini bölcsődében. Azok a gyermekek, akik a nevelési év folyamán augusztus 31-éig betöltik 3. életévüket, szeptember 1-étől tesznek eleget óvodai nevelési kötelezettségüknek.

A mini bölcsőde sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermekek számára is nyújtható ellátás. A sajátos nevelési, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult igényű gyermek annak az évnek augusztus 31. napjáig nevelhető a mini bölcsődében, amelyben a 6. életévét betölti. A jogszabály szerint sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult az a gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. A sajátos nevelési igényt, illetve a korai fejlesztésre és gondozásra való jogosultságot a pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottsága állapítja meg, ennek alapján lesz jogosult a gyermek fejlesztésre, egyes szociális, gyermekvédelmi ellátások igénybevételére.

Sajátos nevelési igényű, illetve a korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermek ellátása esetén a mini bölcsőde köteles együttműködni a gyermek fejlesztését ellátó, területileg illetékes pedagógiai szakszolgálati intézménnyel.

A mini bölcsődének lehetősége van a jogszabályban meghatározott, az alapellátáson túli egyéb szolgáltatások nyújtására is, ezek azonban nem veszélyeztethetik a mini bölcsőde működését (ilyen pl. az időszakos gyermekfelügyelet, gyermekhotel, játszócsoport, játék- és eszközkölcsonzés). A mini bölcsőde egyéb szolgáltatásait külön térítési díj ellenében a gyermek 6. életévének betöltéséig lehet igénybe venni.

2. A mini bölcsőde létesítésének feltételei

2.1 A mini bölcsőde létesítése

A mini bölcsőde működhet állami, nem állami és egyházi fenntartású intézményként. A fenntartó kötelezően ellátandó feladatait jogszabály rögzíti.

A mini bölcsőde működtetése szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzéshez - működési engedélyhez - kötött tevékenység. A működtést engedélyező szerv a megyei kormányhivatal, mely a működtést akkor engedélyezi, ha

- a fenntartó becsatolta a szükséges dokumentumokat, iratokat;
- a személyi feltételek megfelelnek a külön jogszabályban meghatározott követelményeknek;
- a tárgyi feltételek megfelelnek a külön jogszabályban meghatározott követelményeknek;
- a szakhatóságok (első fokon a népegészségügyi feladatkörében eljáró járási hivatal, az építésügyi hatóság, a tűzvédelmi szakhatóság és a megyei kormányhivatal az élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi igazgatóság) a szakvéleményükben hozzájárulnak a működtetéshez.

A működtetési engedélyeztetési eljárás során be kell nyújtani a mini bölcsőde helyi szakmai programját.

A mini bölcsőde szervezetenként működhet:

- önálló bölcsődeként, annak tagintézményeként;
- bölcsődei igazgatóság, illetve egyesített bölcsőde szervezeti formában, annak tagintézményeként;
- többcélú óvoda-bölcsődeként; vagy
- többcélú, közös igazgatású intézmény önálló szervezeti és szakmai egységeként, feltéve, hogy többcélú óvoda-bölcsődeként való működtetésére nincs lehetőség.

A működési forma kiválasztásánál figyelembe kell venni a helyi igényeket és az intézményfenntarthatóságot.

Mini bölcsőde létrehozása ajánlott akkor, ha a településen nem megoldott a gyermekek napközbeni ellátása, és több mint 5, de várhatóan 8-nál kevesebb családnak van szüksége a 3 éven aluli gyermekek ellátásra. Abban az esetben, ha több családnak is igénye van a bölcsődei ellátásra, de a rendelkezésre álló, átalakítható épület adottságai nem alkalmasak klasszikus bölcsődei csoport kialakítására, javasolt egy épületen belül több mini bölcsődei csoport létrehozása. Előnyös lehet a mini bölcsőde létrehozása akkor is, ha már működő klasszikus bölcsőde kisebb mértékű férőhelybővítésére van szükség, vagy akkor, ha a településen belül az ellátáshoz való hozzáférés területi aránytalanságainak kiegyenlítése a cél, illetve a családok szükségleteit figyelembe véve az adott településen előnyösebb több helyszínen több kisebb létszámú csoportban megoldani a napközbeni gyermekellátást.

2. 2 A mini bölcsőde gyermeklétszáma

Egy mini bölcsődében legfeljebb 7 gyermek nevelhető, gondozható. Ha a mini bölcsődében valamennyi gyermek betöltötte a 2. életévét, abban az esetben a csoport létszáma 8 fő lehet.

Ha sajátos nevelési igényű gyermeket is ellátnak, akkor a csoport létszáma legfeljebb 5 fő lehet. Ha a nevelési év közben derül ki egy gyermekről, hogy sajátos nevelési igényű, akkor a jogszabályban megengedett csoport létszám a nevelési év végéig egy fővel túlléphető. Ha 2 vagy 3 sajátos nevelési igényű gyermeket látnak el, akkor a csoportlétszám legfeljebb 3 fő lehet.

A gyermek mini bölcsődébe történő felvételét a szülő hozzájárulásával a körzeti védőnő, a házi gyermekorvos vagy a háziorvos, a család- és gyermekjóléti szolgálat és a gyámhatóság is kezdeményezheti. Ha a bölcsődei nevelési év közben a gyermek veszélyeztetettsége miatt kerül sor a gyermek felvételére, akkor a rendeletben meghatározott csoportlétszám legfeljebb a bölcsődei nevelési év végéig 1 fővel túlléphető.

2. 3 A mini bölcsőde személyi feltételei

A gyermekek ellátását csoportonként 1 fő kisgyermeknevelő és 1 fő bölcsődei dajka végzi.

A mini bölcsődében a kisgyermeknevelő heti 1 órában vezetői feladatokat is ellát. A kisgyermeknevelői munkakörben alkalmazott személyt az alapszabadság mellett évi 25 nap nevelői pótszabadság illeti meg, valamint a bölcsődei csoportban napi 7 órát kell eltöltenie.

Bölcsődei dajka munkakörben az a személy alkalmazható, aki eredményesen elvégezte a bölcsődei dajka képesítési követelményeit tartalmazó rendeletben előírt tanfolyamot.

A kisgyermeknevelőnek és a bölcsődei dajkának érvényes Egészségügyi Nyilatkozattal kell rendelkeznie.

A fenntartónak úgy kell megszerveznie a teljes nyitva tartás idejére a gyermekellátást, hogy az biztonságos legyen. A bölcsődei dajka munkakör napi nyolcórás munkarendben kell megszervezni. A központi költségvetés a feladatalapú finanszírozás keretén belül a kisgyermeknevelő és a bölcsődei dajka támogatása mellett lehetővé teszi további 0,5 fő bölcsődei dajka alkalmazását.

Az önálló mini bölcsődében a fenntartó döntése alapján heti 20 órában lehetőség van intézményvezetőt alkalmazni, aki vezetői teendők mellett a gyermekek ellátását is segítheti.

A fenntartó a kisgyermeknevelő vagy a bölcsődei dajka betegsége vagy más váratlan helyzet esetén helyettesítést biztosít. A helyettesnek az adott munkakörhöz előírt képesítéssel és érvényes Egészségügyi Nyilatkozattal kell rendelkeznie. A jogszabály lehetővé teszi, hogy amennyiben az adott munkakör betöltéséhez előírt végzettséggel rendelkező személy nem áll rendelkezésre, abban az esetben a kisgyermeknevelőt helyettesítheti a többcélú óvoda-bölcsőde esetén az az óvónő is, aki a jogszabályban előírt 60 órás továbbképzésen részt vett, illetve a bölcsődei dajkát helyettesítheti az óvodai dajka.

2. 4 A mini bölcsőde finanszírozása

A mini bölcsőde működéséhez állami támogatás vehető igénybe a mindenkori költségvetési törvényben meghatározottak alapján.

A települési önkormányzat automatikusan kerül a finanszírozási rendszerbe.

A mini bölcsődei ellátás (gondozás) **ingyenes, ha** a gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, tartósan beteg, vagy fogyatékkal él, vagy három vagy több gyermekes családban él, vagy nevelésbe vették, vagy védelembe vettek. **Ingyenes az étkeztetés, ha** a gyermek rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül, tartósan beteg, vagy fogyatékkal él, vagy olyan családban él, amelyben tartósan beteg vagy fogyatékkal élő gyermeket is nevelnek, vagy olyan családban él, amelyben három vagy több gyermeket nevelnek, vagy olyan családban él, amelyben a szülő nyilatkozata alapján az egy főre jutó havi jövedelem nettó összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér személyi jövedelemadóval, munkavállalói, egészségbiztosítási és nyugdíj járulékkal csökkentett összegének 130 %-át; illetve, ha a gyermeket nevelésbe vették.

Az ingyenes étkeztetésre, gondozásra való jogosultság megállapításához elegendő a szülő nyilatkozata, vagyonyilatkozat nem kérhető.

A fenti eseteket kivéve az étkeztetésre és a gondozásra térítési díj kérhető a jogszabályban meghatározottak figyelembe vételével. Az intézményi térítési díjból kell kiszámítani a személyi térítési díj összegét, amely a szülő által fizetendő összeg. A személyi térítési díj összegét az intézmény vezetője állapítja meg. A törvényi előírások értelmében, a mini bölcsődében a személyi térítési díj összege - az étkezéssel együtt - nem haladhatja meg család egy főre eső nettó jövedelmének 25 %-át, amennyiben a gyermek nem részesül ingyenes étkeztetésben, illetve a nettó jövedelem 20-át, ha a gyermek ingyenes étkeztetésben részesül.

2. 5 A nyitvatartás és a nyári szünet

A mini bölcsőde nyitvatartási idejét a családok szükségleteinek figyelembevételével határozza meg a fenntartó. A mini bölcsődei ellátás keretén belül a gyermekek napi gondozási ideje legalább 4 óra, azonban a 12 órát nem haladhatja meg. A sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermekek napi gondozási ideje lehet 4 óránál kevesebb is.

Azoknak a szülőknek, akiknek a munkaideje szükségessé teszi, a mini bölcsőde a napi nyitvatartási időn túl ügyelet keretében biztosíthatja a gyermekek felügyeletét. Az ügyelet időtartama nem lehet több naponta 3 óránál és a mini bölcsőde legfeljebb 19 óráig lehet nyitva. Az ügyeletet úgy kell megszervezni,

hogy teljes időtartama alatt legalább egy fő kisgyermeknevelő vagy egy fő bölcsődei dajka biztosítsa a gyermekek felügyeletét. Az ügyelet igénybevételére a fenntartó külön térítési díjat állapíthat meg.

A mini bölcsőde nyári nyitvatartási rendjét a fenntartónak kell jóváhagynia. A nyári zárás időtartama 5 hétnél nem lehet több. Április 21-e, a Bölcsődék Napja minden évben nevelés-gondozás nélküli munkanap. Ha április 21. a heti pihenőnapra esik, akkor az azt követő munkanap a nevelés-gondozás nélküli munkanap. A nevelés-gondozás nélküli munkanap célja a mini bölcsődében dolgozók szakmai fejlesztése. A nyári nyitvatartás rendjéről, a nevelés-gondozás nélküli munkanapról minden évben február 15-éig tájékoztatni kell a szülőket. A nevelés-gondozás nélküli munkanapokon szülői kérés esetén a fenntartónak a gyermek felügyeletét és étkezését.

2. 6 A mini bölcsőde ellenőrzése

A működést engedélyező szerv legalább két évente helyszíni ellenőrzés keretében törvényességi szempontok alapján ellenőrzi, hogy a mini bölcsőde intézménye a jogszabályban és a működési engedélyben foglaltaknak megfelelően működik-e. A működést engedélyező szerv az ellenőrzésbe bevonhatja a kijelölt módszertani szervezetet szakértőként a szolgáltatás szakmai megfelelőségének kérdésében. Ha az ellenőrzésen a működést engedélyező szerv hiányosságokat tapasztal, felszólítja a mini bölcsőde fenntartóját legalább 20 napos, de legfeljebb 4 hónapos határidő megjelölésével azok megszüntetésére és a jogszerű működés helyreállítására.

3. A mini bölcsőde működése

3.1 A mini bölcsőde létesítésének és működésének közegészségügyi feltételei, az egészségvédelem főbb szabályai

A mini bölcsődei ellátás keretében a gyermek életkorának és egészségi állapotának megfelelően biztosítani kell a nevelés és gondozás feltételeit, így különösen a szülő közreműködésével történő fokozatos beilleszkedés lehetőségét, az ellátási formára vonatkozóan meghatározott textíliát, bútort, egyéb eszközöket és felszerelést, a játéktevékenység feltételeit, továbbá a gyermek élettani szükségleteinek és az egészséges táplálkozás követelményeinek megfelelő étkeztetést. A mini bölcsődében az étkeztetést a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról szóló miniszteri rendeletben foglaltaknak megfelelően kell biztosítani.

Ha a mini bölcsődében fertőző betegség, vagy annak gyanúja fordul elő, azt jelenteni kell az népegészségügyi feladatokat ellátó területileg illetékes intézet felé.

A belső felszerelési és berendezési tárgyak könnyen tisztíthatók és fertőtleníthetők legyenek. Tisztításuk nedves, fertőtlenítős ruhával történjék. Járvány esetén a vonatkozó közegészségügyi szabályok szerint kell a takarítást végezni. A mini bölcsődében használatos mosható gyermekjátékokat szükség szerint naponta, akár többször is, folyó meleg vízzel le kell mosni. Hetente egyszer és járvány idején, soron kívül fertőtleníteni kell. A takarítás úgy szervezendő, hogy az a gyermekeket ne zavarja. A tisztító- és fertőtlenítőszereket a mindenkorai közegészségügyi előírásoknak megfelelően kell alkalmazni, az Országos Közegészségügyi Intézet rendszeresen felújított „Tájékoztató a fertőtlenítésről” című kiadványa alapján.

Az egyszer használatos pelenka zárt fóliazsákban a települési hulladékkal együtt kezelendő.

A gyermekek ruháit, ágyneműit, törülközőit, asztalterítőit közepesen szennyezettnek kell tekinteni, ennek megfelelő mosástechnikát kell alkalmazni. A kimosott textíliát óvni kell a szennyeződéstől és fertőződéstől.

3.2 A mini bölcsőde helyiségei és működésének tárgyi követelményei

A mini bölcsőde működhet bölcsődének tervezett épületben, vagy a bölcsődei funkciónak megfelelően átalakított épületben. Mini bölcsőde emeleten nem alakítható ki. A mini bölcsőde tervezésénél, ill. más

épületből történő kialakításánál az országos településrendezési és építési követelményekről szóló kormányrendelet előírásainak megfelelően kell eljárni.

A létrehozásnál figyelembe kell venni a korosztály környezeti ártalmakkal szembeni fokozott érzékenységét, ezért egészségre ártalmas, szennyezett, belvizes területen nem szabad kialakítani. A fokozottan zajterhelt forgalmas útvonal mellett, vagy egészségre ártalmas anyagot kibocsájtó üzem közelében nem ajánlott létrehozni. Ha más helyszín nem áll rendelkezésre, akkor fokozott védelmi megoldásokat kell alkalmazni.

A telepítésnél figyelembe kell venni, hogy a mini bölcsődének saját elkerített udvarral, udvarrészsel kell rendelkeznie.

A mini bölcsőde tárgyi környezetének kialakításánál a 3 év alatti gyerekek életkori sajátosságait, szükségleteiket kell figyelembe venni. Az épület kialakításánál a mini bölcsődére vonatkozó szakmai szabályokat tartalmazó miniszteri rendeletben meghatározott, kötelezően biztosítandó eszközökre vonatkozó előírásokat minden esetben be kell tartani.

A mini bölcsőde esetében a csoportszoba alapterülete minimum $3\text{m}^2/\text{fő}$, de lehetőség szerint érdemes legalább 30 m^2 alapterületű szobát kialakítani a különböző életkori szükségletek feltételeinek megteremtése érdekében.

Az épület kialakításánál követendő szabály, hogy a csoportszobához és az átadóhoz közvetlenül kapcsolódjon a fürdőszoba.

Babakocsi tároló kialakítása is szükséges, ami az előzőekhez hasonlóan több csoporthoz is kapcsolódhat. A szülők számára *akadálymentes mosdót*, a gyerekeknek, játékok számára *raktárhelyiséget* kell biztosítani.

Biztonságosan elkerített, *önálló udvarrész* kialakítása kötelező a mini bölcsődében. Ha a többcélú óvoda-bölcsődeként működő mini bölcsőde az óvoda épületében kerül kialakításra, az udvaron elkülönített játszórészt kell kialakítani a három éven aluli gyermekek számára. A játszókertben kötelező mobil vagy beépített formában homokozót és mozgásfejlesztő eszközöket biztosítani. A homokozót a szennyeződéstől védeni kell.

Szükséges ezen kívül felnőtt öltöző, mosdó, WC helyiség a dolgozók részére. Külön mosoda nem szükséges, de a mosás lehetőségét biztosítani kell. Többcélú intézmény esetén az öltöző lehet közös a más területen dolgozókéval.

A mini bölcsődében főzőkonyhát vagy tálalókonyhát kell kialakítani attól függően, hogy helyben vagy kiszállítással biztosítják a gyermekek étkezését. Tálaló-mosogató, ételhulladék tároló kialakítása is szükséges.

A mini bölcsőde helyiségeinek berendezése során a gyermekek életkori sajátosságait, a biztonságot, az egészségügyi és pedagógiai szempontokat kell figyelembe venni.

A *csoportszobák berendezésénél* a gyermekek életkori sajátosságaiból adódó szükségleteket kell figyelembe venni. Egy csoport részére 8 db bölcsődei fektetőt, 2 db gyerekágyat, 1 db hempergőt, 2 db 4 személyes, állítható magasságú bölcsődei gyerek asztalt, 8 db állítható magasságú, támla nélküli bölcsődei gyermek széket, a játékok elhelyezésére 4 db bölcsődében ajánlott nyitott játéktároló polcot ajánlott beszerezni. Nem kötelező, de a csecsemők étkezéséhez ajánlott a kisgyermeknevelői asztal és szék biztosítása. A csoportszobában gyerekheverő, szivacs párnák alkalmasak a puhasarok, elkülönülésre alkalmas kuckók kialakítására.

A gyermek fürdőszobát 2 kis vécével, 2 kiscsappal és kisméretű káddal célszerű felszerelni. Szükséges berendezési tárgyak a pakolóasztal (ami lehet mobil is), 8 részes törölköző-, fésű-, pohártartó, a pelenkák, váltóruhák tárolására alkalmas fiókos szekrény vagy polc. Egy állótükör és a mosdókagylók fölé egy fekvő tükör is szükséges. A fürdőszoba felszereléséhez tartozik a gyógyszer szekrény.

A *gyermeköltötetőben* a gyermekeknek külön-külön, elkülönített cipőtárolási lehetőséggel, öltözőszekrényt kell biztosítani. Attól függően, hogy hány csoport használja a helyiséget 1 vagy két pelenkázó asztal, gyermeköltöző pad vagy szivacs, fogas és egy hirdetőtábla szükséges.

A *játékok* elhelyezésénél figyelembe kell venni az életkori sajátosságokat. A gyermekek önálló választását, a gyermeki kompetenciaképzés erősítését szolgálja a jól látható, a gyermekek magasságában, nyitott polcokon történő elhelyezés. A játékok tematikus csoportosítása az állandó hely biztosítása, az összetartozó eszközök egy csoportba helyezése segíti az eligazodást, inspirálja a tevékenységet. A játékcsoportokat úgy kell elhelyezni, hogy a gyermekek ne zavarják egymás játékát, elegendő tér legyen számukra. A szoros felügyeletet igénylő játékokat a kisgyermeknevelő által elérhető polcon kell tárolni. A játékkészlet összeállításánál egészségügyi és pedagógiai szempontokat kell követni.

Egészségügyi szempontok:

- könnyen tisztítható, fertőtleníthető legyen,
- balesetet ne okozzon – ne legyen törött, ne legyen könnyen törhető, ne essen szét darabjaira,
- éles sarkai ne legyenek, ne lógjon hosszú zsinóron, ne legyen túl nehéz, valamint ne legyen olyan kisméretű, hogy orrba, fülbe, garatba kerülhessen.

Pedagógiai szempontok:

- minden tevékenységformához legyenek megfelelő játékszerek (manipuláció, konstruálás, utánozó-, szerepjáték, mozgásfejlesztő játék stb.)
- a játék színe, nagysága, formája keltse fel és tartsa ébren a gyermek érdeklődését,
- több fajta tevékenységre lehessen felhasználni,
- legyenek más nemzetek szokásait tükröző játékok,
- az élet első éveiben a kislányok is szívesen babáznak, a kislányok is szívesen szerelnek, autóznak, ezért a játékkészlet összeállításánál érdemes a gyermekek összlétszámával tervezni egy-egy játék mennyiségének a meghatározásánál.

A játékok kivitelezése legyen igényes és a csoportban való fokozott használat támasztotta követelményeknek is feleljen meg.

A mini bölcsőde játékkészletét úgy kell összeállítani, hogy 20 hetes kortól a 3-4 éves korosztály játéktevékenységi formáihoz egyaránt biztosítsa a feltételeket, és figyelni kell arra, hogy minden gyermeknek jusson azonos típusú játékeszköz. Alapjáték a baba, játszókendő, képeskönyv, mozgásfejlesztő eszközök és a labda.

A mini bölcsődében a gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítéséhez kapcsolódóan különböző *textiliákat* és az étkezésekhez *edényeket* szükséges biztosítani. Kis és nagyméretű takaróból egyaránt 2-2 db, ágyneműhuzatból mindkét takaró mérethez 3-3 db, gyermektörölközőből 2 db, textilpelenkából 5 db szükséges gyermekenként. A gyermekedények kiválasztásánál a különböző étkezési formákat és gyermekek életkorát kell figyelembe venni. Javasolt a porcelán és üveg edények használata a műanyag helyett.

4. A gyermekek nevelése-gondozása a mini bölcsődében

A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja keretet ad a magyarországi bölcsődékben folyó szakmai munkának, az Alapprogramhoz igazodás kötelezőségét jogszabály rögzíti. Az Alapprogram fejezetei a mini bölcsődére is vonatkoznak.

4.1 A nevelés-gondozás elvi alapjai

Az Alapprogram a bölcsődei nevelés következő alapelveit rögzíti:

- 1) A család rendszerszemléletű megközelítése.
- 2) A kora gyermekkori intervenciók szemlélet befogadása.
- 3) A családi nevelés elsődleges tisztelete.
- 4) A kisgyermeki személyiség tisztelete.
- 5) A kisgyermeknevelő személyiségének meghatározó szerepe.
- 6) A biztonság és a stabilitás megteremtése.
- 7) Fokozatosság megvalósítása.
- 8) Egyéni bánásmód érvényesítése.
- 9) Gondozási helyzetek kiemelt jelentősége.
- 10) A gyermeki kompetenciaképzés támogatása.

A kisgyermeknevelőnek tisztában kell lennie a családi szocializáció elsődlegességével, a családi kötődések meghatározó szerepével. A családi nevelés értékeit, hagyományait tiszteletben tartva, erősítve kapcsolódik be a gyermek nevelésébe.

A kisgyermeknek egyszeri, megismételhetetlen individuusként kezelése az egyéni bánásmód alapja: az a nevelés lehet eredményes, melynek során a felnőtt tekintettel van a gyermek egyéni sajátosságaira, fejlődésének alakulására, pillanatnyi pszichés és fizikai állapotára, aktuális szükségleteire. A gyermek személyiségének tisztelete megkívánja, hogy mindezeket a kisgyermeknevelő másokkal is (gyermektársak és azok szülei, helyettes) tartassa tiszteletben.

A kisgyermek számára (de a gyermekkor későbbi szakaszaiban, sőt, felnőttkorban is) alapvető a biztonság, a stabilitás megteremtése, amely a személyi és a tárgyi környezet állandóságát, a napirend folyamatosságát és kiszámíthatóságát, valamint a harmonikus légkört, a jó hangulatot jelenti. A környezethez és annak változásaihoz történő fokozatos hozzászoktatás lehetősége növeli a biztonságot, a stabilitást.

A mini bölcsődében a kisgyermeknevelő személyiségének meghatározó szerepe van a gyermek fejlődésének alakulásában, az ellátás hatásrendszerének működtetésében. Fontos az empatikus, hiteles, elfogadó nevelői magatartás és a szakmai tudatosság, végiggondoltság. A nevelés alapja a pozitív megnyilvánulások támogatása, megerősítése, elismerése. A nevelési módszerek közül előnyben részesítendő a megerősítés, elismerés és a dicséret, a gyermek kompetenciaigényének erősítése. Nagy jelentőségük van a reális követelmények támasztásának, a gyermek biztonságát, fejlődését szolgáló szokás- és szabályrendszernek, a szokások gyermekekhez igazított ütemben történő, de következetes alakításának. Fontos a gyermek viselkedésének, fejlődésének figyelemmel kísérése, szokatlan jelenségek, problémák esetén a beavatkozás lehetőségének, szükségességének mérlegelése.

A gondozási helyzetek és a játék a gyermek személyes, szociális és kognitív kompetenciáinak alakulása szempontjából egyformán fontos élethelyzetek.

4.2 A nevelés-gondozás főbb kérdéskörei a mini bölcsődében

4.2.1 A családok támogatása, a szülői kompetencia erősítése

Alapja a szülők elsődleges szerepét elismerő együttműködés. A kisgyermeknevelő és a mini bölcsődébe járó gyermekek szülei között elengedhetetlen a kölcsönös tisztelet és bizalmon, megbecsülésen alapuló partnerkapcsolat kialakulása a gyermekek jó közérzete és harmonikus fejlődése érdekében.

A kisgyermeknevelő a gyermek felügyelete, nevelése-gondozása során figyelembe veszi az otthon kialakult szokásokat, a jellegzetes reakciókat, a gyermek érdeklődését. Elismeri a szülő elsődleges szerepét és befolyását a gyermek fejlődésére. A szülő kívánságainak megfelelően jár el, ha az nem szorítja háttérbe a többi gyermek érdekét és nem ellenkezik az ellátást nyújtó személy szakmai tudásával, meggyőződésével és szakmai módszertani elvekkel. Az ellátást nyújtó személy törekedjen a szülői szerepek, kompetenciák erősítésére. A szülőkkel való kapcsolattartás konkrét formái lehetnek: a szülővel történő fokozatos beszoktatás, a mindennapi személyes beszélgetések, szülőcsoportos beszélgetések, egyéni beszélgetések aktuális kérdésekről, problémákról. Az ellátást nyújtó személy tegye láthatóvá az ellátást a szülő számára, támogassa a szülő kompetenciahatárokon belüli bevonódását.

4.2.2 A gyermekek beszoktatása, beilleszkedése a mini bölcsődébe

A mini bölcsődébe beíratott kisgyermek számára biztosítani kell a szülővel együtt történő fokozatos beszoktatás lehetőségét. Sok kisgyermek számára komoly lelki megrázkódtatást jelent, ha édesanyjától hosszabb-rövidebb időre el kell válnia. A szülő legyen ott vele, együtt ismerkedjenek az új hellyel, a gyermekekkel és a kisgyermeknevelővel. Meséljen sokat el a gyermek addigi életéről, szokásairól. Mondja el, hogyan és mit szeret enni, hogyan és mivel szokott elaludni, mivel szeret játszani, mit tud már egyedül elvégezni. Mutassa meg a szülő, hogyan tisztázza gyermekét, hogyan eteti, hogyan altatja.

„Beszokottnak” akkor tekinthető egy gyermek, ha már hevesebb vagy hosszabb ideig tartó sírás nélkül válik el a szüleitől, napközben jókedvűen játszik, jó étvággal eszik, elfogadja társai és a kisgyermeknevelő közeledését.

4.2.3 A gyermekek napirendje

A kisgyermeknevelő úgy szervezze meg a napi tevékenységét, hogy az igazodjék a gyermekek korához, igényeihez, szükségleteihez, ami megteremti a biztonságot, a kiszámíthatóságot, az aktivitást és az önállósodást. Ugyanakkor legyen kellően rugalmas, hogy lehetőséget adjon a változó igények, az alkalmi lehetőségek kihasználására. Várakozás, zavar és sürgetés nélkül biztosítson átmenetet az egyes tevékenységek között. A napirend folyamatosságából, az egyes mozzanatok egymásra épüléséből fakadó ismétlődések tájékozódási lehetőséget, stabilitást, kiszámíthatóságot eredményeznek a napi események sorában, ezzel növelve a gyermek biztonságérzetét.

A napirend kialakítását többek között befolyásolja még az évszakok változása, az időjárás, valamint a csoportlétszám.

4.2.4 Alvás, pihenés

A bölcsőde biztosítja a gyermekek számára az életkoruk és egyéni igényeik szerinti alvás és pihenés lehetőségét.

A kicsik rácsos fa gyermekágyban (melynek rácstávolsága 7 cm), a biztonságosan járni tudó gyermekek bölcsődei fektetőkön aludjanak. Az ágyak egymástól karnyújtásnyira legyenek, hogy a gyermekek ne zavarják egymást a pihenésben. Ezáltal csökken a légzőszervi megbetegedések terjedése is. Ha mód van rá, a gyermekek – 5°C-ig aludjanak kint a szabad levegőn, megfelelő ruházatba felöltöztetve.

A csoportszobán belül kialakított puhasarok (gyermekheverő, szivacs, párnák) szolgálja a gyermekek napközbeni pihenését, elkülönülését.

4.2.5 Étkezés

A bölcsődei nevelés-gondozás feladata az egészségvédelem, egészséges életmód megalapozása kapcsán – többek között – az étkezés általi kultúrhigiénés szokások kialakulásának segítése. A gyermekek táplálása mindig az életkori sajátosságainak és egyéni igényeiknek megfelelően kell, hogy történjen (erről bővebben ld. a jelen Tájékoztató „Étkeztetés a mini bölcsődében” c. fejezetét).

A napirend tegye lehetővé, hogy minden gyermek nyugodt körülmények között étkezhessen. A gyermek korának megfelelően részt vehet az étkezés előkészítésében, a terítésben, a tálalásban, ha ehhez kedvet érez. Ha a csecsemőt ölben eteti a kisgyermeknevelő, a gyermek keze, karja szabadon mozoghasson. Fekve etetni, itatni soha nem szabad a gyermeket. A nagyobb gyermekek már kis csoportokban ülhetnek az asztalhoz, ha már egyedül le tudnak ülni, illetve fel tudnak állni és az ételadagjuk nagy részét önállóan el tudják fogyasztani. Új ételek, ízek bevezetésénél először mindig csak egy kanálnyi kóstolót kapjon a gyermek, csak akkor adjon a felnőtt többet az ételből, ha a gyermek szívesen fogadja azt. Az ételből minden gyermek egyéni étvágyának megfelelő mennyiséget kapjon. Soha ne legyen kötelező egyetlen kanállal sem többet fogyasztani a kívántnál. Fokozza a gyermekek étvágyát, ha nem sűrgetik őket, és az étkezések jó hangulatban zajlanak.

Az étkezés közben szerzett tapasztalatok a gyermek tudását gyarapítják. Fokozatosan kialakulnak – a felnőtt példa hatására – az egészséges és higiénés táplálkozási szokások. A kisgyermeknevelő mintanyújtással, szoktatással, megerősítéssel, támogatással segíti ezt a folyamatot, melyben lényeges az esztétikus étel, terítés és tálalás is.

Tiszteletben kell tartani a vallási vagy nemzetiségi okokból fakadó étkezési szokásokat is. Az egészségügyi okokból előírt diéta, egyéni étrend betartása minden esetben kötelező.

4.2.6 Gondozás

A gondozás bensőséges interakciós helyzet a felnőtt és a kisgyermek között.

A gondozás és a nevelés elválaszthatatlan egységet alkotnak, a gondozás minden helyzetében nevelés is folyik, a nevelés helyzetei, lehetőségei azonban nem korlátozódhatnak kizárólag a gondozási helyzetekre. A bölcsődei nevelés-gondozás helyzeteiben a szakember segíti a tájékozódást, tapasztalatok, élmények feldolgozását, a kisgyermek érdeklődésétől függően ismereteket közvetít.

A gondozási helyzetekben sem érvényesülhet teljesítményelvárás, lényeges, hogy elegendő idő álljon rendelkezésre az önállósodási törekvések gyakorlására, mivel az egyes mozzanatok megtanulása egyéni fejlődési ütemben valósul meg.

A kisgyermeknevelő törekedjen arra, hogy a gyermek számára a gondozás pillanatai örömteliek legyenek. A gondozási helyzetekben megvalósuló interakció minősége nagymértékben befolyásolja a szokások kialakulását, az önállósodás folyamatát, valamint a gyermek egészséges személyiségének alakulását. Ennek elősegítése érdekében a kisgyermeknevelő részéről fontos a pozitív visszajelzés, biztatás és támogató segítség, a sikeres próbálkozások megerősítése, dicsérrel jutalmazása. A kisgyermeknevelő legyen tekintettel arra, hogy a gyermekek az egyes területeken nagyon különböző ütemben önállósodnak, és a megszerzett önállóságukat nem minden esetben érvényesítik szívesen.

4.2.7 A játék

A gyermek központi tevékenysége és legfőbb öröme, egyben a tapasztalatszerzés, a tág értelemben vett tanulás legfontosabb színtere a játék. A játék segít a világ megismerésében és befogadásában, elősegíti a testi, az értelmi, az érzelmi és a szociális fejlődést.

A kisgyermeknevelő a gyermek játékát elsősorban a megfelelő hely, idő, légkör és eszköz biztosításával tudja segíteni. A kisgyermeknevelő követve a gyermekek kezdeményezéseit, magatartásával, javaslataival, információival támogatja az elmélyült, nyugodt játéktevékenységet, a kreativitást. A gyermek igényeitől és a helyzettől függően kezdeményez, szerepet vállal a játékban, ötleteivel színesíti azt. A kisgyermeknevelő a gyermekek érdeklődéséhez, tevékenységéhez igazodva, esetenként

kérdéseikre válaszolva ismereteket közvetít, melyek gazdagítják a gyermekek tudását, gondolkodását, figyelmüket környezetük és tevékenységük jellemzőire irányítják.

A kisgyermeknevelő a játékterületek kialakításánál figyel arra, hogy legyen lehetőség aktív és csendes játékokra, pihenésre, alkotó tevékenységek (festés, vizezés) végzésére és nagymozgásra. A többi gyermekkel való együttléti örömforrás a gyermek számára. A kisgyermeknevelő a gyermekek fejlettségi szintjének megfelelően világos és egyszerű szabályokat állít fel, problémamegoldási javaslatokat tesz. Mindezzel segíti, hogy a gyermekek jól érezzék magukat egymás társaságában és szociális képességeik fejlődjenek.

A játéktevékenységekben belül nagy jelentősége van az adott korosztály érdeklődésének megfelelő művészeti tevékenységeknek (mondóka, ének-zene, mese, vers, báb, rajzolás, festés, stb.). Az alkotó tevékenységek esetében az örömforrás maga a tevékenység, az érzelmek kifejezése, az ellátást nyújtó személy a tárgyi feltételek biztosításával, az egyes technikák és az eszközhasználat megmutatásával, a gyermek igényeihez igazodó technikai segítségnyújtással segítheti elő az alkotókedv fennmaradását. A gyermek alkotásának elismerésével és megbecsülésével a felnőtt megerősíti a gyermek alkotótevékenységek iránti érdeklődését.

A gyermekek egészséges fejlődéséhez a gyermekkor minden egyes szakaszában nélkülözhetetlen a lehetőség szerinti szabad levegőn történő mozgás is. A mozgás a játék egyik formája, melyhez folyamatosan lehetőséget és változatos eszközöket kell biztosítani.

4.2.8 A tanulás

A szó legtágabb értelmében vett tanulási, tapasztalatszerzési lehetőség minden egyes helyzetben adott, legyen szó játékról vagy gondozásról. Ezekben a helyzetekben a gyermek természetes kíváncsiságát erősítve, a gyermek számára élményt jelentő tevékenységek és tartalmak kínálásával, a tapasztalatok feldolgozásában nyújtott segítséggel, az érdeklődést kielégítő és fenntartó kommunikációval az ellátást nyújtó felnőtt segíti a gyermekek tanulását. A teljesítményelváráshoz kötött, erőltetett ismeretgyarapítás kerülendő.

4.3 A kisgyermeknevelő feladatai sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermek ellátása esetén

Sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermek ellátása esetén az ellátás kezdetétől számított legalább három hónap elteltével az intézmény orvosa, gyógypedagógusa, kisgyermeknevelője, valamint a család- és gyermekjóléti központ munkatársának véleménye alapján az intézmény vezetője és a szülők közösen döntenek a gyermek további neveléséről, gondozásáról. Az ún. „próbaidőre” azért van szükség, mert a sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermekek az esetek többségében nehezebben alkalmazkodnak az új személyekhez, körülményekhez, napirendhez. A kisgyermeknevelőnek is hosszabb időre van szüksége, hogy a gyermek szokásait, speciális igényeit megismerje, gondozásának, nevelésének sajátosságait megtanulja a szülőtől, valamint a gyermek fejlesztését végző gyógypedagógustól. A rendelkezésre álló idő alatt a gyermekcsoport és az adott gyermek egymásra való hatása is megfigyelhető, ez az inkluzív nevelés lehetőségének mérlegelése szempontjából fontos. A család- és a gyermekjóléti központ szakemberének véleménye abban az esetben lehet nagy jelentőségű, ha a gyermek családi körülményeit is szükséges vizsgálni a napközbeni ellátás igénybevétele szempontjából.

A sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermek számára a mini bölcsődében a megfelelő napközbeni ellátást kell biztosítani. A három év alatti gyermekek esetében a korai fejlesztést és gondozást a területileg illetékes pedagógiai szakszolgálat végzi.

A gyermek terápiás ellátása, valamint a szülők és a kisgyermeknevelők tanácsadásban való részesítése a gyermek korai fejlesztését és gondozását ellátó pedagógiai szakszolgálatban történik, azonban

megvalósulhat az adott mini bölcsődén belül abban az esetben, amennyiben ott a megfelelő feltételek rendelkezésre állnak.

A mini bölcsődében dolgozó kisgyermeknevelőnek feladata, hogy a sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermek ellátását a gyermek speciális igényeinek figyelembevételével végezze. Ebben segítségére vannak a speciális felkészültségű szakember útmutatásai.

A sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermek terápiás ellátását csak megfelelő szakképzettséggel rendelkező szakember végezheti. Az ő feladata, hogy azokat az elemeket, amelyek a gondozási, nevelési folyamatba beágyazhatók, megtanítsa a kisgyermeknevelőnek és a szülőknek is. Látássérült gyermek esetén pl. a gondozást végző személynek meg kell tanulnia, hogy a gyermek milyen felületeket lát jobban (sötétebbeket vagy világosabbakat), és a gondozási területet ehhez igazodva kell kialakítani (szükség lehet speciális megvilágításra, valamint a gyermek látásélességének megfelelő tárgyakra). A mozgásterapeuta olyan eljárásokra tanítja meg a gondozást végző személyt, amellyel az elősegítheti a gyermek mozgásállapotának javulását, stb.

A kisgyermeknevelő feladata, hogy a fogyatékos típusától és mértékétől függetlenül elősegítse a minél sokrétűbb mozgásos tapasztalatszerzés lehetőségét az önkiszolgálás, az önállóság mértékének növekedését, a megfelelő motiváció fenntartását. Ennek érdekében ki kell használni a természetes élethelyzetek adta lehetőségeket (játék, étkezés, tisztálkodás, stb.).

A speciális eljárások, gondozási, nevelési feladatok megoldása jórészt a sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermek szüleitől tanulható meg. Fontos megjegyzendő, hogy az egyik gyermek esetében sikeresen alkalmazott eljárás más, hasonló problémával küzdő gyermek esetén sem okvetlenül alkalmazható sikerrel, így kipróbálása nem javasolt (hatása még akár a kívánttal ellentétes is lehet). A sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermekek esetében még nagyobb hangsúlyt kap az egyéni bánásmód, a differenciálás, az adott gyermek sajátosságaihoz és igényeihez leginkább illeszkedő saját út megtalálása.

Az intézmények, szolgáltatók együttműködése jogszabályban rögzített feladat. Mulasztást követ el az az intézmény, aki nem jelzi, ha a gyermek fejlődését nem megfelelőnek ítéli meg. A gyermek szakértői bizottsági vizsgálatára a gondviselők beleegyezésével kerül sor. Amennyiben a gondviselő nem egyezik bele a gyermek vizsgálatába, azzal akadályozza gyermeke fejlődését, tehát veszélyezteti gyermekét. Ebben az esetben az intézménynek jeleznie kell a család- és gyermekjóléti szolgálat/központ felé.

5. Étkeztetés a mini bölcsődében

A mini bölcsődében természetbeni ellátásként a gyermekek életkorának megfelelő gyermekétkeztetést kell biztosítani, az intézmény zárva tartásának ideje alatt (őszi, téli, tavaszi, nyári szünetek) alatt pedig szünidei gyermekétkeztetést. A mini bölcsődében a gyermekek az ellátási napokon reggeli főétkezést, délben meleg főétkezést, valamint tízórai és uzsonna formájában két kísétkezést kapnak.

A mini bölcsődében nyújtott étkeztetés a közétkeztetés hatálya alá tartozik. Az élelmezés megoldható saját főzőkonyha kialakításával, többcélú intézményegységeként működő mini bölcsőde esetében a már működő főzőkonyhán belül elkülönített egységben, vagy kiszállítással. Amennyiben a mini bölcsőde nem működtet saját konyhát, melegítő konyhát kell kialakítani. Saját konyha működtetése esetén az étrendet élelmezésvezető állítja össze és ellenőrzi az ételek elkészítését, továbbá az étlapkészítést és a nyersanyag-kiszabati ív folyamatos vezetését. Diétás étrendet kizárólag dietetikus szakképesítéssel rendelkező szakember tervezhet, diétás étlap pedig csak dietetikus felügyeletével tervezhető.

A bölcsődés gyermekek étkeztetésében makrobiotikus, tisztán vegán étrendek nem szerepelhetnek. Speciális étend (pl. szemi-vegetáriánus, lakto-ovo vegetáriánus) szigorú szakmai feltételek teljesülése mellett vezethető be.

5.1 Étrendtervezés, ajánlott élelmiszerek

Az étrend tervezésének fontosabb szempontjai:

- a korosztályos élelmezés általános elveihez igazodás, ezen belül figyelembe vehető a gyermekek ízlése;
- csípős, erősen fűszeres, vagy a nyálkahártyát irritáló étel nem adható;
- a változatosság érdekében az egymást követő kétszer 10 élelmezési nap vonatkozásában egy ételsor lehetőleg csak egyszer forduljon elő;
- állati eredetű fehérjét minden főétkezésnek és az egyik kísétkezésnek is tartalmaznia kell;
- a receptúrák kidolgozásában, az étrend összeállításában, az ételek elkészítésében a mindenkor hatályos nyersanyag-kiszabati útmutatóban leírtak az irányadók.

A tejtermékekre vonatkozó ajánlás szerint az 1-3 éves korosztály számára 2,8 %-os vagy 3,6 %-os zsírtartalmú tejet kell biztosítani. Az italként kínált tej cukrozása nem megengedett. Tejföl és tejszín kizárólag ételkészítéshez használható fel. Az ízesített tejkészítmények további cukrozása nem megengedett.

Édesség – a legalább 1/3 rész gyümölcsöt vagy 1/3 rész tejet vagy tejterméket tartalmazóakat kivéve – önálló fő- vagy kísétkezőként nem adható.

Folyadékpótlásra az ivóvízen kívül ásványvíz, világosan főzött (1,5 l vízhez 1 tea filter vagy 2 gramm teafű) és az előírásoknak megfelelően ízesített tea adható.

A gyermekétkeztetésben kerülendő élelmiszerek, élelmiszercsoportok:

- ételpor, leveskocka, sót tartalmazó ételízesítő;
- 30 %-nál magasabb zsírtartalmú hús;
- 23 % feletti zsírtartalmú húskészítmény;
- szénsavas vagy cukrozott üdítő, szörp;
- hozzáadott cukrot tartalmazó vagy 50 % alatti gyümölcstartalmú gyümölcslevek;
- sertés, baromfi zsír; valamint kókusz és pálmazsír sütéshez, főzéshez
- 12 %-nál magasabb zsírtartalmú tejföl.

5.1.1 A korosztályos élelmezés általános elvei

Csecsemők élelmezése

A csecsemők élelmezésénél alapvető követelmény a szülő és a gyermekorvos egyeztetése. Az élet első hat hónapjában a gyermek igényeit csak az anyatej elégíti ki optimálisan. Az anyatej nemcsak összetételében, hanem kalóriatartalmában is biztosítja a fejlődés táplálék-élettani feltételeit. Az anyatejes táplálásnak köszönhetően bizonyos betegségek ritkábban alakulnak ki az élet későbbi szakaszaiban (cukorbetegség, bizonyos allergiás megbetegedések), és az is kimutatható, hogy a szoptatott csecsemők fejlődése is optimálisabb.

Egy éven aluli gyermekek ellátása esetén a csecsemőételek, tápszerek elkészítéséhez a konyhán belül elkülönített részt kell biztosítani.

A csecsemőételek készítésére és a csecsemők táplálására szolgáló edényzetet más ételek főzésére és tárolására használni nem szabad, ezeket egymástól és a többi eszköztől elkülönítetten kell mosogatni

és tárolni. Minden csecsemőnek külön étkezésletet, kanalat és cumisüveget kell biztosítani. A cumisüveget és a cumit naponta ki kell főzni 10 percen át forrásban lévő vízben.

Csecsemőnek csak frissen készített étel, tápszer, ill. felbontás után azonnal felhasználásra kerülő bébiétel adható. A tápszert száraz, szellős helyen kell tárolni. Nyers tojást, nyers májait tartalmazó étel csecsemőnek, kisgyermeknek nem adható.

Kisgyermek élelmezése

Az 1-3 éves gyermekek táplálásánál törekedni kell a változatosságra, arra, hogy a gyermek az ételek széles skáláját megismerje.

A fogzás megindulása után már a csecsemőt is rágásra kell készíteni. Darabos ételt a rágófogak kibújása után kezdünk adagolni, – eleinte egy-egy falatot az étkezés elején a főzelékben. Ha már zárt fogsora van a gyermeknek (16 foga van), akkor ugyanígy cseréljük fel a darált húst apró kockára vágottra, ám a darabos gyümölcsöt csak akkor adjuk, ha a gyermek biztosan meg tudja rágni és a félrenyelés veszélye nélkül le tudja nyelni.

Az étkezés befejezéséig üljön az asztalnál a kisgyermek, ne engedjük, hogy szaladgáljon étkezés közben, mert félrenyelhet. Ne hagyjuk az étkező gyermeket magára. Az étkezés biztonságához hozzátartozik az is, hogy a kisgyermek számára ne legyenek elérhetőek a veszélyes ételek (dió, mogyoró, kukorica, szőlő, szeder, cseresznye, cukorka, nyers és kemény gyümölcs vagy zöldségdarab).

5.1.2 Élelmezéshigiéniai előírások

Általános szabályok

A konyha padozata hézagmentes, mosható és fertőtleníthető legyen. A mosogató és a munkaasztal melletti falat a szennyeződésnek kitett felületen mosható, fertőtleníthető burkolattal kell kiképezni. A konyha mérete, kialakítása olyan legyen, hogy az egyes nyersanyagok előkészítése térben vagy időben elkülöníthető legyen.

A természetes megvilágítás mellett gondoskodni kell kielégítő mesterséges megvilágításról. A természetes szellőzést biztosító ablaknak a padlószintről nyithatónak kell lennie, a nyitható ablakot rovarhálóval és szükség esetén kiesés gátlóval kell ellátni.

Az élelmiszerek előkészítéséhez és feldolgozásához, az ételkészítéshez és a mosogatáshoz, valamint az élelmezéssel foglalkozó dolgozó tisztálkodásához és a konyhai takarításhoz kizárólag ivóvíz minőségű vizet szabad használni. A hulladék részére jól zárható, fertőtleníthető és megfelelő méretű tároló edényt kell biztosítani.

Az étkeztetésnél figyelembe kell venni a gyermekek életkori sajátosságait. Az ételkészítés és étkeztetés egész ideje alatt olyan feltételeket kell teremteni, melyek megvédik az élelmiszerek és a készételek tisztaságát, minőségét, táp- és élvezeti értékét.

Raktározás

A tárolás során a nyersanyagokat, a félkész és a késztermékeket rendszeresen felül kell vizsgálni romlás és lejáratidő (fogyaszthatósági, minőség megőrzési idő) vonatkozásában.

A tárolandó anyagok részére olyan tároló hellyel és hűtőkapacitással kell rendelkezni, hogy a nyersanyagok, a félkész termékek és a fogyasztásra kész ételek, élelmiszerek egymástól elkülönített

tárolása biztosítható legyen. Egy hűtőszekrény esetén a termékeket a keresztszennyeződést kizáró csoportosításban kell elhelyezni, jól zárható, fedett edényben. A fogyasztásra kész ételeket, élelmiszereket felül, a nyersanyagokat alul kell tárolni. A gyorsan romló élelmiszereket és ételeket 0 °C és +5 °C között, a mélyhűtött termékeket min. – 18 °C-on kell tárolni, felengedésük utáni visszafagyasztásuk tilos. Az előírt hőfok ellenőrzésére a hűtőszekrényben hőmérőt kell elhelyezni. A hűtők tisztántartásáról és folyamatos karbantartásáról gondoskodni kell.

A tiszta edényeket szennyeződéstől védve kell tárolni. Az étkeztetés minden fázisában kizárólag erre a célra engedélyezett anyagból készült főző-, tálaló- és étkeztető edény, eszköz használható. Sérült, csorba, hibás, lepattogzott zománcú, vagy repedezett, elöregedett műanyag edény nem használható.

Előkészítés

Az előkészítéshez használt munkaasztal lehetőleg a mosogató közelében, a főző-tálaló helytől távol legyen. A földes áru tisztítását a többi művelettől időben elkülönítetten kell végezni, utána a felületeket alaposan le kell tisztítani, fertőtleníteni.

Ételt készíteni kizárólag emberi táplálkozásra alkalmas nyersanyagokból, félkész és késztermékekből szabad. A saját termesztésű, növényvédő szerrel kezelt zöldséget, gyümölcsöt csak a szerre előírt élelmezés egészségügyi várakozási idő letelte után szabad felhasználni. saját készítésű, étkeztetési célra eltett savanyúságot, befőttet csak akkor szabad felhasználni, ha engedélyezett tartósítószerrel készítették. Csak üzletben vásárolt természetű gombát vagy gombavizsgáló szakellenőr által megvizsgált és emberi fogyasztásra alkalmasnak minősített szabadon termő gombát szabad étel készítéséhez felhasználni. A fagyasztott nyersanyag, félkész- és késztermék kiolvasztását hűtőszekrényben vagy kis mennyiség esetén erre a célra alkalmas mikrohullámú sütőben kell végezni. A nyers hús felengedése nem történhet szobahőmérsékleten vagy meleg vízben. A műveletet úgy kell végezni, hogy annak során egyéb élelmiszerek ne szennyeződhessenek.

A hús mosását, szeletelését, darabolását a baromfihústól és a többi nyersanyagtól térben vagy időben elkülönítetten kell végezni. A nyershús előkészítésének befejezése után alaposan kezet kell mosni, fertőtleníteni. Csak friss, tiszta, ép héjú tyúktojás használható fel.

Főzés, tálalás

A tűzhely főző-sütő kapacitása olyan legyen, hogy az ételek azonos időben készüljenek el. Minden étkezéskor csak frissen készített ételeket szabad adni a gyerekeknek, maradék ételt újból kínálni vagy felhasználni nem szabad.

Az elkészült ételt 2 órán belül el kell fogyasztani, a meleg ételt tálalásig legalább 63 °C hőmérsékleten kell tárolni. A hőmérséklet ellenőrzésére maghőmérő használata ajánlott.

Közétkeztetést végző konyháról történő ételszállítás vagy egyadagos kiszerelesben történő ételszállítás esetén a tálalás előtti hőkezelést nem szabad a szállító edényben végezni, az ételt az átvétel után a szállítóedényből azonnal saját edénybe kell átönteni, tálalás előtt a forralásnak megfelelő hőmérsékletűre átforrósítani. A szállításnál be kell tartani a vonatkozó jogszabályi előírásokat.

A mosogatók szabályai

A mosogatóhoz legalább kétmedencés, hideg-melegvizű mosogató szükséges. A medencéket minden használat után fertőtleníteni kell.

A főző- és a tálalóedények mosogatását két fázisban, az alábbiak szerint kell végezni:

I. fázis: zsírolás és fertőtlenítés kombinált hatású szerrel,

II. fázis: öblítés, folyó vízzel.

Az edényeket csepegtetőtálcan kell elszártani, törölgetni tilos.

Gépi mosogatás esetén 60 °C-on kell a mosogatást végezni az erre a célra engedélyezett szerekkel. Mosogatógép alkalmazása esetén is szükséges a kétmedencés mosogató biztosítása.

Az ételmaradékok részére a konyhán belül zárt, fedővel ellátott gyűjtőedényt kell biztosítani. Ennek folyamatos ürítéséről, rendszeres tisztításáról és fertőtlenítéséről gondoskodni kell.

Személyzetre vonatkozó előírások

Az ételkészítéssel foglalkozó személynek a főzés megkezdésétől a tálalás befejezéséig külön tiszta hajvédőt javasolt viselnie.

A munka kezdetekor és közben is minden olyan esetben, amikor a kéz szennyeződhetett, kezet kell mosnia / fertőtlenítenie. A mosdóhoz szappant (folyékony is lehet), körömkefét és tiszta törülközőt, valamint a gyermekek által el nem érhető helyen kézfertőtlenítőt kell kihelyezni.

6. A dolgozók nyilvántartása, továbbképzése

A mini bölcsődében főállásban dolgozó, rendeletben előírt szakképesítéssel rendelkező kisgyermeknevelő adatait működési nyilvántartásba kell venni. A kisgyermeknevelő szakmai fejlődését biztosítja, hogy folyamatos szakmai továbbképzésben köteles részt venni. A továbbképzési kötelezettség minősített továbbképzéseken való részvétellel teljesíthető. A továbbképzés továbbképzési időszakokban történik. A továbbképzési időszak időtartama hat év. Amennyiben a munkavállaló a továbbképzési kötelezettségének eleget tett és a működési nyilvántartásból való törlésre okot adó körülmény nem merült fel, a továbbképzési időszak elteltével a nyilvántartó új igazolást állít ki.

7. Dokumentáció a mini bölcsődében

A mini bölcsődében a kisgyermeknevelő a gyermekek fejlődésének nyomon követése, a fejlődési folyamatok alakulásáról való tájékozódás és tájékoztatás céljából a gyermekekről egyéni dokumentációt, gyermek-egészségügyi törzslapot, üzenőfüzetet és fejlődési naplót vezet. A dokumentáció vezetése az abban szereplő adatok, információk felhasználása a gyermekekről való lehető legmagasabb színvonalú gondoskodás biztosítása, a gyermekek fejlődésének segítése, a hátrányos helyzetű gyermekek esetében a hátrányoknak és következményeiknek enyhítése érdekében történjék. A dokumentáció semmiféleképpen sem a gyermekek minősítését szolgálja. A dokumentáció vezetésénél fontos szempontok: a tárgyyszerűség (objektivitás), a validitás (a szempontok, kategóriák, kritériumok stb. alkalmasak annak a helyzetnek, folyamatnak a jellemzésére, amelyre használják őket), a hitelesség, az árnyaltság, a rendszeresség és a folyamatosság.

A dokumentáció vezetésénél és őrzésénél a személyiségi jogokat, valamint az adatvédelmi szabályokat a legmesszebbmenőkig figyelembe kell venni.

A gyermek-egészségügyi törzslap a gyermek egészségi állapotának rögzítésére szolgáló dokumentum. Három fő részből áll, melyek az anamnézis, a felvételi státusz és a bölcsődei fejlődés dokumentálása. A törzslapot fejlődési lap egészíti ki.

Az üzenőfüzet feladata a szülők illetve a kisgyermeknevelő kölcsönös tájékoztatása.

Tartalmazza a gyermek és a szülők adatait, elérhetőségeit, gyógyszer- és ételérzékenységet. A napi rendkívüli eseményekről (baleset, megbetegedés, új viselkedés megjelenése) a kisgyermeknevelő az üzenőfüzetbe rögzíti a tapasztalatait. Abban az esetben fontos a napi írásbeli tájékoztatás a kisgyermeknevelő részéről, ha a gyermek szüleivel az adott napon nincs lehetősége a személyes

találkozásra. A tájékoztatásnak ez a formája csak részben pótolja a személyes, közvetlen kapcsolatot, a napi interakciós helyzetekre módot kell találni. Az üzenőfüzetbe kerülő rendszeres bejegyzések a gyermek fejlődéséről, a kisgyermeknevelő szakmai munkájáról, módszereiről, empátiás készségéről is tájékoztatást adnak a szülőknek. A kölcsönös tájékoztatás hozzájárul a szülő és a kisgyermeknevelő közötti jó kapcsolathoz, a bizalom kialakulásához, a családi és a bölcsődei nevelés összehangolásához.

A *fejlődési napló* a kisgyermek személyiségfejlődését, képességrendszerének kibontakozását követi nyomon. Célja az, hogy a kisgyermeknevelő lássa a gyermek önmagához képest történő fejlődését, a változások ütemét és irányát, hiszen az egyéni bánásmód elengedhetetlen feltétele a széleskörű gyermekismeret. A fejlődési napló akkor tölti be szerepét igazán, ha a családokkal történő együttműködés folyamatos és rendszeres. Ezért is fontos az, hogy a gyermekekről készített feljegyzésekről a szülők is kapjanak tájékoztatást.

A bölcsődei *csoporthapló* vezetése kötelező, a kisgyermeknevelő és a bölcsődei dajka is részt vesz a vezetésében. A csoportnapló tájékoztatást ad a nevelési feladatok tervezéséről, megvalósításáról. Tartalmazza a hiányzók nevét, a napi étrendet, az aktuális eseményeket a gyermekcsoportban és minden olyan történést, ami az egyes gyermek vagy a csoport életét befolyásolja. A napi történések naplóba történő leírása a bölcsődei dajkának is feladata, abban az esetben, ha a kisgyermeknevelő már nincs jelen a mini bölcsődében.

8. A mini bölcsőde kapcsolatai és ezekből adódó feladatai

Kapcsolat a családokkal

A bölcsődei ellátás a családi nevelésre épül, alapelv a családi nevelés elsődlegességének tiszteletben tartása. A kisgyermekek optimális fejlődését segíti, ha a családi nevelés és az intézményi nevelés közelít egymáshoz.

A családdal történő találkozások jó lehetőséget adnak a szakembernek arra, hogy ismereteket szerezzen a család működéséről, a kisgyermekről való gondolkodásáról, a család helyzetéről. A célirányos megfigyelések és beszélgetések segítenek feltérképezni a család erősségeit és azokat a kockázati tényezőket, amelyek negatív irányban befolyásolhatják a gyermek fejlődését. Ezen ismeretek birtokában a kisgyermeknevelő tudatosan választhatja meg azokat a lehetőségeket, módszereket, melyekkel erősítheti a családok működését.

A kapcsolatépítés, a bizalom megalapozása szempontjából fontos lépése, az első találkozás alkalmá, a családlátogatás és a beszoktatás folyamata. A napi találkozások, egyéni beszélgetések, közös ünnepek, nyílt napok, a kapcsolat elmélyítését biztosítják. A mini bölcsődében a családlátogatás, a beszoktatás, az egyéni beszélgetések levezetése a kisgyermeknevelő feladata. A napi találkozásokhoz kapcsolódó információ adása a bölcsődei dajka feladata abban az esetben, ha a kisgyermeknevelő nincs jelen. A dajka a családoknak szervezett közös programokban is aktívan részt vesz.

Kapcsolat a házi gyermekorvossal és védőnővel

A házi gyermekorvos és a védőnő segítségével állítható össze a mini bölcsőde alap gyógyszerkészlete. A gyermek egészségügyi törzslapjának vezetésében a gyermek védőnőjének, gyermekorvosának közreműködését kell kérni. Sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre, gondozásra jogosult gyermek mini bölcsődében történő nevelésének, gondozásának megkezdését követő legalább három hónap elteltével az intézmény orvosa, gyógypedagógusa, kisgyermeknevelője, valamint a család- és gyermekjóléti központ munkatársának véleménye alapján az intézmény vezetője és a szülők közösen döntenek a gyermek további neveléséről, gondozásáról.

9. A mini bölcsőde gyermekvédelmi jelzőrendszeri feladatai

A törvényi előírások értelmében a gyermeki jogok védelme a gyermekek ellátását biztosító minden személyre kötelezettséget ró. Ennek értelmében a mini bölcsőde minden dolgozójának feladata és kötelezettsége a gyermekek testi, értelmi vagy erkölcsi fejlődésének figyelemmel kísérése, elősegítése, s amennyiben e téren veszélyeztetettséget észlelnek, a gyermek támogatása, megsegítése érdekében történő beavatkozás. Amennyiben a saját hatáskörükben nyújtott segítő beavatkozás nem elégséges, nem idéz elő pozitív változást a gyermek helyzetében, kötelesek jelzéssel élni a területileg illetékes család- és gyermekjóléti szolgálatnál/központnál.

Kapcsolat a család –és gyermekjóléti szolgálattal

A gyermekek védelme minden gyermekekkel hivatásszerűen foglalkozó szakembernek, így a mini bölcsődében dolgozó kisgyermeknevelőnek is feladata és felelőssége. Amennyiben valamely területen veszélyeztetettséget észlelnek, a gyermek támogatása, megsegítése érdekében szükséges beavatkozniuk. Előfordulhat, hogy a kisgyermeknevelő által nyújtható segítség nem elegendő, az észlelt probléma az intézményen belül nem kezelhető, akkor a településen működő család és gyermekjóléti szolgálat/központ segítségét szükséges kérni, jelezni kell az észlelt tüneteket, problémákat. A mini bölcsőde vezetőjének a gyermek veszélyeztetettsége esetén jelzést kell tenni a család- és gyermekjóléti szolgálat felé, vagy hatósági eljárást kell kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása esetén.

Annak érdekében, hogy a segítségre szoruló gyermekek és családjaik megkapják a megfelelő mértékű, szintű és színvonalú segítséget, adott helyen minden érintett, a gyermekkel és családjával kapcsolatban lévő személy, intézmény aktív közreműködése elengedhetetlen. Ennek a gyakran sokszereplős segítő csoportnak, a jelzőrendszernek a szervezése, működtetése és koordinálása a család- és gyermekjóléti szolgálat feladata. Ennek értelmében a hatékony együttműködés kialakulását biztosítja a kisgyermeknevelő részvétele a jelzőrendszeri tagok képviselői közötti rendszeres szakmaközi megbeszéléseken és éves szakmai tanácskozáson.

10. Szolgáltatások a mini bölcsődében

A mini bölcsőde az alapellátáson túl, annak zavartalanságát nem veszélyeztetve, a családi nevelést támogató szolgáltatásokat is szervezhet. Ilyen szolgáltatások lehetnek az időszakos gyermekfelügyelet, a gyermekhotel, a játszócsoport, a nevelési tanácsadás, az eszköz- és játékkölcsönzés. Mindezeket bármely család igénybe veheti. A kisgyermek és családjai számára nyújtott szolgáltatások esetében kiemelten fontos elkülöníteni és meghatározni az alapellátás és a szolgáltatások különbözőségeit és jellemzőit.

A jó minőségű szolgáltatás megvalósításához a megfelelő személyi és tárgyi feltételeket biztosítani kell. A szolgáltatásokért külön térítési díj kérhető. A mini bölcsőde által nyújtott szolgáltatások a gyermekek 6 éves koráig vehetők igénybe. Valamennyi szolgáltatási forma megvalósításánál figyelembe kell venni a bölcsődei nevelés alapelveit, különösképpen a koragyermekkorai intervenció szemléletének befogadását.

Az időszakos gyermekfelügyelet

A gyermek számára a szülő által igényelt alkalommal és időtartamban, az e célra kialakított csoportban vagy a bölcsődei ellátást nyújtó bölcsődei csoport üres férőhelyein nyújtható szolgáltatás. A bölcsődei csoport üres férőhelyein biztosított időszakos gyermekfelügyelet esetén a bölcsődei ellátást és az időszakos gyermekfelügyeletet azonos időben igénybe vevő gyermekek száma nem haladhatja meg az egy csoportban ellátható gyermekek maximális számát. A külön szobában biztosított gyermekfelügyelet esetén a gyermeklétszám nem haladhatja meg a 7 főt és a szoba alapterületének minimum 21 m²-nek kell lennie.

Gyermekhotel

A gyermekhotel olyan gyermek részére nyújt a szülő által igényelt időtartamú, de akár huszonnégy órás folyamatos ellátást, akiről szülője elfoglaltsága miatt átmeneti ideig nem tud gondoskodni. A szolgáltatás hétvégén és ünnepnapon is biztosítható, időtartama azonban gyermekenként egy nevelési éven belül nem haladhatja meg a tíz ellátási napot.

Játszócsoporth

A játszócsoporth a gyermek és a szülő együttes játéklehetőségét biztosítja a kisgyermeknevelő. . Megszervezhető a bölcsődei ellátást nyújtó bölcsődei csoporton kívül önálló csoportban, vagy a bölcsődei ellátást nyújtó bölcsődei csoportban, de nem a bölcsődei ellátás nyújtásával azonos időben.

Nevelési tanácsadás

A nevelési tanácsadás célja a kisgyermeket nevelő családok támogatása a mindennapokban felmerülő nevelési kérdésekben, a szülői kompetencia erősítése. A nevelési tanácsadást végezheti a kisgyermeknevelő és az erre felkészített szakember (pedagógus, pszichológus, gyógypedagógus, védőnő). A nevelési tanácsadásnak (akkor is, ha nem a kisgyermeknevelő végzi) szellemiségében illeszkednie kell a bölcsődei nevelési, gondozási elvekhez.

Eszköz- és játékkölcsönzés

A mini bölcsőde a szülők számára kölcsönöz játékot, gyermekbútort, gyermekkocsit a megállapított térítés ellenében. Csecsemők és kistipegők részére kizárólag mosható, fertőtleníthető játékot, bútort lehet kölcsönözni, melyet a visszavételkor a kölcsönadó köteles fertőtleníteni.

A játékkölcsönzés lehetővé teszi a szülők számára gyermekük érdeklődésének mélyebb megismerését, elősegítheti az egyes (főleg a drágább) játékok megvásárlásáról való döntést. Az eszközkölcsönzés lehetősége a drágább és / vagy a rövid ideig használandó eszközök megvásárlása esetén jelentős anyagi segítséget jelenthet a kisgyermekes családoknak.

11. A mini bölcsőde létesítését és működését szabályozó legfontosabb jogszabályok jegyzéke

- *1992. évi XXXIII. törvény a közalkalmazottak jogállásáról*
- *1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról*
- *257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról*
- *369/2013. (X. 24.) Kormányrendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről*
- *15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről*
- *37/2014. (IV. 30) EMMI rendelet a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról*

A tájékoztató alapjául szolgáló szakmai anyag a
Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft.
EFOP-3.1.1-14-2015-00001 sz.
Kisgyermekkorai nevelés támogatása c. kiemelt projekt keretében készült

EFOP-3.1.1-14-2015-00001 kiemelt projekt

Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft.
Székhely: 1134 Budapest, Tüzér u. 33-35.
Levelezési cím: 1134 Budapest, Tüzér u. 33-35.

E-mail: efop311info@csbo.hu
Honlap: www.efop311.hu